

Yeni Malatyaspor Taraftarlarının Futbolda Şiddetin Kaynağına İlişkin Görüşleri

Özgür KARATAŞ¹, Tuba Fatma KARADAĞ², Emine ÖZTÜRK KARATAŞ³, İsmail ÖNER⁴

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Yeni Malatyaspor taraftarlarının futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2022-2023 yılı futbol sezonunda Malatya ilindeki futbol taraftarları oluştururken, örneklem grubunu ise tesadüfi örneklem yolu ile seçilen Malatya ilindeki 554 Yeni Malatyaspor taraftarları oluşturmaktadır. Araştırmada Reyhan ve ark. (2020) tarafından geliştirilen 'taraftarların futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri' ölçeği kullanılmıştır.

Bulgular: Yeni Malatyaspor taraftarlarının yaş değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu, gelir durumu değişkenine göre spor medyasından kaynaklanan şiddet ile hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu, eğitim durumu değişkenine göre hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu, taraftarlarının mesleği değişkenine göre tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir.

Sonuç: Taraftarların futbolda şiddetin kaynağına ilişkin olarak spor medyası, hakem kararları, antrenör ve teknik direktör davranışları, taraftar ve amigolar, sporcu davranışları gibi faktörlerin etrafında şekillenmektedir. Futbolda şiddetin yalnızca taraftarların davranışlarına yönelik bireysel müdahalelerle değil, çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yeni Malatyaspor, Futbol, Taraftar, Şiddet

ABSTRACT

Opinions of Yeni Malatyaspor Supporters on the Source of Violence in Football

Purpose: The aim of this research is to examine the opinions of Yeni Malatyaspor supporters regarding the source of violence in football.

Method: The survey model was used in the research. While the population of the study consists of football fans in Malatya during the 2022-2023 football season, the sample group consists of 554 Yeni Malatyaspor fans from Malatya, selected through random sampling. The scale developed by Reyhan et al. (2020) on "supporters' opinions regarding the source of violence in football" was utilized in the study.

Results: It was determined that there is a significant difference in the sub-dimension of violence caused by athlete behavior according to the age variable of Yeni Malatyaspor supporters regarding the source of violence in football. Additionally, significant differences were found in the sub-dimensions of violence caused by sports media and referee decisions according to the income status variable. Furthermore, a significant difference was observed in the sub-dimension of violence caused by referee decisions based on the education level variable. However, no significant differences were found in any sub-dimensions according to the occupation variable of the supporters.

¹İnönü Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Malatya/TÜRKİYE, ORCID ID: 0000-0002-7863-2898, ozgur.karatas@inonu.edu.tr

²Muş Alparslan Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Muş/TÜRKİYE, ORCID ID: 0000-0003-4720-2657, tf.karadag@alparslan.edu.tr

³Malatya Turgut Özal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Egzersiz ve spor Bilimleri Bölümü, Malatya/TÜRKİYE, ORCID ID: 0000-0002-4142-5369, emine.karatas@ozal.edu.tr

⁴Siirt/TÜRKİYE, ORCID ID: 0000-0003-0332-2139, smailoner1@gmail.com

Conclusion: The encounter between fans in football is shaped by the environment such as sports media, referee decisions, the course of the coach and coach, fans and friends, and the athlete's shows. It has been achieved to ensure that the death of fans in football is handled not only with individual interventions, but with a multi-dimensional approach.

Keywords: Yeni Malatyaspor, Football, Fans, Violence

GİRİŞ

Futbol, geçmişten günümüze kadar dünyanın her yerinde büyük kitlelerin ilgisini çekmiş ve toplumların evrensel dili olmuştur. İnsanlar futbol sayesinde eğlenmekte, stres atmakta ve kendilerine bir kimlik oluşturmaktadır. Futbol, barış ve kardeşlik mesajı taşımaya rağmen, aynı zamanda mücadele ve rekabetin de yaşandığı bir spor dalıdır. Ancak, sahada futbolcular ve tribünlerde taraftarlar, zaman zaman futbolun barış ve kardeşlik ruhuna aykırı bir şekilde saldırgan davranışlar sergileyebilmektedir (Bağış, 2021).

Spor şiddeti, taraftarlar, oyuncular, antrenörler ve diğer paydaşlar tarafından spor olaylarıyla veya etkinlikleriyle ilgili olarak sergilenen ve gerçekleştirilen, sporun kural ve düzenlemelerini ihlal eden ve bireyin fiziksel yaralanmasına yol açan uygunsuz ve zararlı davranışları ifade eder (IvyPanda, 2022). Toplumsal değişimlerin hız kazandığı dönemlerde, bireysel ve toplumsal düzeyde yaşanan kaos, zamanla kanunsuzluğa dönüşerek şiddet ve saldırgan davranışları tetiklemektedir. Bu olumsuzluklar, bu alt kültürde yer alan bireylerde büyük bir öfke birikimine sebep olmakta ve bu bireyler, öfkelerini dile getirmek için spor sahalarını ve futbol maçlarını uygun bir alan olarak görmektedir (Bulbapp, 2024).

Taraftarların futbolla ilgili tutum ve davranışlarında etkili olan dört faktör tespit edilmiştir. Bunlar: şiddet ve saldırganlık eğilimi, takım yenilgisinin kişiye etkileri, takımın desteklenmesi ve taraftarı tahrik eden faktörler olarak adlandırmıştır (Koçer, 2012). Çeşitli nedenlerle zaman zaman meydana gelen ve sporun ruhuna uygun olmayan, spor ortamında görmek istemediğimiz şiddet olayları ne yazık ki yaşanmaktadır (Gönen, 2022). Sporda şiddet eğilimleri çeşitli biçimlerde kendini göstermektedir; oyun kurallarının çiğnenmesi, küfür, saldırganlık, fiziksel güç kullanımı, sportmenliğe aykırı tutum ve davranışlar, doping, şike ve teşvik primi gibi (Türkmen ve ark., 2013).

Taraftar gruplarının ve taraftarların saldırgan davranışları, kavga ve arbede ortamına neden olabilir. Bu saldırganlık, rakip takım taraftarlarına sopalı, bıçaklı veya silahlı saldırıların yanı sıra, hakemlere, rakip takım oyuncularına ve taraftarlarına, kulüp başkanlarına sözlü saldırılar, sahaya yabancı madde atmak, tribün koltuklarını söküp fırlatmak ve rakip takımın sporcu ve taraftar otobüslerine zarar vermek gibi çeşitli şekillerde de ortaya çıkmaktadır (Bağış, 2021).

Sporda yaşanan şiddet olaylarının kaynağı sadece seyirciler değildir; sporcular, kulüp yöneticileri, hakemler, amigolar ve medya gibi diğer unsurlar da şiddete neden olabilir. Bu unsurların şiddet davranışına yönelmelerinin temel sebebi, her koşulda spor müsabakasını kazanma düşüncesiyle hareket etmeleridir (Mil ve Şanlı, 2015).

Spor medyası, spor sahalarındaki şiddet olaylarının bir kısmında doğrudan, diğer kısmında ise dolaylı şekilde etkin rol oynamaktadır (İlhan ve Çimen, 2011). Son zamanlarda yapılan araştırmalar, spor haberlerinde kullanılan dilin şiddeti artırdığını göstermiş ve medyanın daha yapıcı, ortamı yatıştırıcı bir dil kullanması gerektiği vurgulanmıştır. Bu şekilde, sporda şiddet ve saldırganlığın etkilerinin azaltılmasına katkı sağlanabileceği ifade edilmektedir (Güneş ve ark., 2023). Gül (2022), araştırmasındaki katılımcıların çoğunun şiddet olaylarına eğilim gösterdiğini ve bunun en büyük nedenlerinin medya ve hakem kararları olduğunu belirtmiştir. Marwat ve ark. (2022), medyanın yanı sıra, sporda taraftarlar arasındaki saldırganlık ve şiddeti kontrol altına almak için oyun kurallarına uyulmasının ve etkin bir gözetim sisteminin önemli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca, spor alanındaki saldırganlık ve şiddeti ortadan kaldırmada hakemin zamanında, adil ve tarafsız kararlarının kritik bir rol oynadığı belirtilmektedir.

Futbolcuların davranışları da seyirci saldırganlığını artıran faktörler arasındadır. Sahada yaşanan itiş kakışlar, itirazlar, seyircileri tahrike sevk edebilecek jest veya mimikler, beklenen performansın sergilenememesi, önemli maçlarda başarısızlık, eski takım oyuncularının rakip takıma transferi, rakip oyuncuların hakemleri aldatma ve zaman geçirme gibi durumlar seyirci saldırganlığını etkileyen önemli etkenler arasında yer alır (Şanlı, 2014). Öğretmen

YÖNTEM

Katılımcılar

Araştırmanın evrenini 2022-2023 yılı futbol sezonunda Malatya ilindeki futbol taraftarları oluştururken, örneklem grubunu ise tesadüfi örneklem yolu ile seçilen Malatya ilindeki 554 Yeni Malatyaspor taraftarları oluşturmaktadır.

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada Reyhan ve ark. (2020) tarafından geliştirilen ‘taraftarların futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri’ ölçeği kullanılmıştır. Ölçek 25 madde 5 alt boyuttan oluşmuştur. Alt boyutlar spor medyasından kaynaklanan şiddet, hakem kararlarından kaynaklanan şiddet, antrenör ve teknik direktörden kaynaklanan şiddet, taraftar ve amigolardan kaynaklanan şiddet ve sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutları olarak isimlendirilmiştir.

Ölçeğin toplam puanına ilişkin güvenilirlik katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır. Faktörlerin güvenilirlik katsayıları ise, birinci faktör (Spor Medyasından Kaynaklanan Şiddet) için 0.60, ikinci faktör (Hakem Kararlarından Kaynaklanan Şiddet) için 0.62, üçüncü faktör (Antrenör ve Teknik Direktörden Kaynaklanan Şiddet) için 0.70, dördüncü faktör (Taraftar ve Amigolardan Kaynaklanan Şiddet) için 0.74 beşinci ve son faktör (Sporcu Davranışlarından Kaynaklanan Şiddet) için 0.70 olarak hesaplanmıştır.

Araştırmamız da kullanılan ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0.79 bulunmuştur. Spor mediasından kaynaklanan şiddet alt boyutu Cronbach's Alpha değeri 0.69, hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutu Cronbach's Alpha değeri 0.71, antrenör ve teknik direktörden kaynaklanan şiddet alt boyutu Cronbach's Alpha değeri 0.74, taraftar ve amigolardan kaynaklanan şiddet alt boyutu Cronbach's Alpha değeri 0.70, ve sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutu Cronbach's Alpha değeri 0.72 olarak bulunmuştur.

Veri Analizi

Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Shapiro-Wilk testi sonuçlarına göre veriler normal dağılım göstermiştir. Bu nedenle parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmada, demografik değişkenler için frekans ve yüzde, çoklu karşılaştırmalar için tek yönlü ANOVA testi sınıması yapılmıştır. Çoklu karşılaştırmalarda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için post-hoc testlerinden Tukey testi yapılmıştır. Test sınımalarında anlamlılık düzeyi $\alpha=0.05$ olarak benimsenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya katılan Yeni Malatyaspor taraftarlarının demografik değişkenler ile ilgili dağılımı

Değişkenler	Alt Değişkenler	f	%
Cinsiyet	Erkek	554	100
	Toplam	554	100
Yaş	18-25	159	28,7
	26-33	120	21,7
	34-41	107	19,3
	42-49	91	16,4
	50 ve üzeri	77	13,9
	Toplam	554	100
Gelir Durumu	1000-5000TL.	123	22,2
	5001-10000TL.	144	26,0

	10001-15000TL.	173	31,2
	15001-20000TL.	71	12,8
	20001TL.ve üzeri	43	7,8
	Toplam	554	100
Eğitim Durumu	İlköğretim	109	19,7
	Lise	272	49,1
	Üniversite	162	29,2
	Lisansüstü	11	2,0
	Toplam	554	100
Meslek	Öğrenci	168	30,3
	Esnaf	89	16,1
	Memur	94	17,0
	Özel sektör	118	21,3
	Diğer meslekler	85	15,3
	Toplam	554	100

Tablo 1 de araştırmaya katılan Yeni Malatyaspor taraftarlarının cinsiyet değişkeni dağılımı değişkenine bakıldığında araştırmaya katılanların tamamının erkeklerden oluştuğu %100, yaş değişkenine göre %28,7'sinin 18-25 yaşları arasında, %21,7'sinin 26-33 yaşları arasında, %19,3'ünün 34-41 yaşları arasında, %16,4'ünün 42-49 yaşları arasında, %13,9'unun ise 50 ve üzeri yaşları arasında olduğu görülmektedir. Gelir dağılımı değişkeni bakıldığında %22,2'sinin 1000-5000 TL arasında gelirleri oldukları, %26,0'sinin 5001-10000 TL arasında gelirleri oldukları, %31,2'sinin 10001-15000 TL arasında gelirleri oldukları, %12,8'inin 15001-20000 TL arasında gelirleri oldukları, %7,8'inin 20001 TL ve üzeri gelirleri oldukları görülmektedir. Eğitim durumu değişkeni dağılımına bakıldığında %19,7'sinin ilköğretim, %49,1'inin lise, %29,2'sinin üniversite, %2,0'sinin ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Meslek değişkeni dağılımına bakıldığında %30,3'ünün öğrenci, %16,1'inin esnaf, %17,0'sinin memur, %21,3'ünün özel sektör ve %15,3'ünün ise diğer meslekler grubunda oldukları görülmektedir.

Tablo 2. Yeni Malatyaspor taraftarlarının yaş değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri tek yönlü anova testi sonuçları

Alt Boyut	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	Tukey	
						Gruplar	p
Spor Medyasından Kaynaklanan Şiddet	18-25 (1)	159	2,334	,6237	,647		,630
	26-33 (2)	120	2,265	,5681			
	34-41 (3)	107	2,291	,5895			
	42-49 (4)	91	2,217	,5047			
	50 ve üzeri (5)	77	2,292	,5257			

	Toplam	554	2,286	,5729		
Hakem Kararlarından Kaynaklanan Şiddet	18-25 (1)	159	1,935	,7701	,350	,844
	26-33 (2)	120	1,893	,8012		
	34-41 (3)	107	1,964	,7447		
	42-49 (4)	91	1,918	,7595		
	50 ve üzeri (5)	77	2,015	,6964		
	Toplam	554	1,940	,7588		
Antrenör ve Teknik Direktörden Kaynaklanan Şiddet	18-25 (1)	159	2,349	,8291	,721	,578
	26-33 (2)	120	2,464	,8340		
	34-41 (3)	107	2,366	,8128		
	42-49 (4)	91	2,348	,7992		
	50 ve üzeri (5)	77	2,493	,8110		
	Toplam	554	2,397	,8189		
Taraftar ve Amigolardan Kaynaklanan Şiddet	18-25 (1)	159	3,186	,7133	1,018	,398
	26-33 (2)	120	3,016	,6996		
	34-41 (3)	107	3,126	,6343		
	42-49 (4)	91	3,100	,7486		
	50 ve üzeri (5)	77	3,132	,7415		
	Toplam	554	3,116	,7059		
Sporcu Davranışlarından Kaynaklanan Şiddet	18-25 (1)	159	3,619	,8889	2,936	1>2 ,020
	26-33 (2)	120	3,252	1,0007		
	34-41 (3)	107	3,518	,8806		
	42-49 (4)	91	3,439	,8517		
	50 ve üzeri (5)	77	3,509	,8999		
	Toplam	554	3,475	,9148		
Ölçek Geneli	18-25 (1)	159	2,667	,4824	1,217	,303
	26-33 (2)	120	2,561	,4288		
	34-41 (3)	107	2,634	,4773		
	42-49 (4)	91	2,586	,4551		
	50 ve üzeri (5)	77	2,665	,4666		
	Toplam	554	2,624	,4639		

($p<0,05$)

Tablo 2 de yapılan tek yönlü anova testi sonucunda Yeni Malatyaspor taraftarlarının yaş değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu farklılığın hangi yaşlar arasında olduğunu anlayabilmek maksadıyla yapılan Post Hoc (Tukey) testi sonucunda 18-25>26-33 yaş arasında olduğu belirlenmiştir. Spor mediasından kaynaklanan şiddet, hakem kararlarından kaynaklanan şiddet, antrenör ve teknik direktörden kaynaklanan şiddet, taraftar ve amigolardan kaynaklanan şiddet alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 3. Yeni Malatyaspor taraftarlarının gelir durumu değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri tek yönlü anova testi sonuçları

Alt Boyut	Gelir Durumu	N	\bar{X}	SS	F	Tukey	
						Gruplar	p
Spor Medyasından Kaynaklanan Şiddet	1000-5000TL.(1)	123	2,128	,5835	3,582	1>3	,007
	5001-10000TL.(2)	144	2,300	,5821			
	10001-15000TL.(3)	173	2,369	,5549			
	15001-20000TL.(4)	71	2,349	,5767			
	20001TL.ve üzeri (5)	43	2,248	,5031			
	Toplam	554	2,286	,5729			
Hakem Kararlarından Kaynaklanan Şiddet	1000-5000TL.(1)	123	1,835	,6980	4,786	1>3 2>3 3>5	,001
	5001-10000TL.(2)	144	1,869	,7518			
	10001-15000TL.(3)	173	2,135	,8163			
	15001-20000TL.(4)	71	1,923	,7577			
	20001TL.ve üzeri (5)	43	1,720	,5488			
	Toplam	554	1,940	,7588			
Antrenör ve Teknik Direktörlerden Kaynaklanan Şiddet	1000-5000TL.(1)	123	2,345	,8344	,811		,518
	5001-10000TL.(2)	144	2,381	,8735			
	10001-15000TL.(3)	173	2,478	,7372			
	15001-20000TL.(4)	71	2,302	,8669			
	20001TL.ve üzeri (5)	43	2,430	,8243			
	Toplam	554	2,397	,8189			
Taraftar ve Amigolardan Kaynaklanan Şiddet	1000-5000TL.(1)	123	3,100	,7070	,965		,426
	5001-10000TL.(2)	144	3,027	,7134			
	10001-15000TL.(3)	173	3,165	,7365			
	15001-20000TL.(4)	71	3,169	,7223			
	20001TL.ve üzeri (5)	43	3,174	,4892			
	Toplam	554	3,116	,7059			
Sporcu Davranışlarından Kaynaklanan Şiddet	1000-5000TL.(1)	123	3,469	,9340	,121		,975
	5001-10000TL.(2)	144	3,460	,9014			
	10001-15000TL.(3)	173	3,466	,9381			
	15001-20000TL.(4)	71	3,545	,9461			
	20001TL.ve üzeri (5)	43	3,465	,7822			
	Toplam	554	3,475	,9148			
Ölçek Geneli	1000-5000TL.(1)	123	2,552	,4782	2,447	1>3	,045
	5001-10000TL.(2)	144	2,587	,4668			
	10001-15000TL.(3)	173	2,706	,4558			
	15001-20000TL.(4)	71	2,645	,4824			
	20001TL.ve üzeri (5)	43	2,588	,3734			
	Toplam	554	2,624	,4639			

(p<0,05)

Tablo 3 incelendiğinde yapılan tek yönlü anova testi sonucunda Yeni Malatyaspor taraftarlarının gelir durumu değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri spor mediasından kaynaklanan şiddet ile hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutlarında ve ölçek genelinde anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu farklılığın hangi gelir grupları arasında olduğunu anlayabilmek maksadıyla yapılan Post Hoc (Tukey) testi sonucunda spor mediasından kaynaklanan şiddet alt boyutunda 1000-5000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında, hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda ise 1000-5000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında, 5001-10000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında, 10001-15000 TL ile 20001 TL ve üzeri geliri olanlar arasında, ölçek genelinde ise 1000-5000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Antrenör ve teknik direktörden kaynaklanan şiddet, taraftar ve amigolardan kaynaklanan şiddet ve sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 4. Yeni Malatyaspor taraftarlarının eğitim durumu değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri tek yönlü anova testi sonuçları

Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS	F	Tukey	
						Gruplar	p
Spor Medyasından Kaynaklanan Şiddet	İlköğretim (1)	109	2,400	,6141	1,958		,119
	Lise (2)	272	2,251	,5823			
	Üniversite (3)	162	2,262	,5250			
	Lisans Üstü (4)	11	2,363	,5100			
	Toplam	554	2,286	,5729			
Hakem Kararlarından Kaynaklanan Şiddet	İlköğretim (1)	109	2,222	,8958	7,280	1>2 1>3	,000
	Lise (2)	272	1,912	,7026			
	Üniversite (3)	162	1,797	,7212			
	Lisans Üstü (4)	11	1,945	,4568			
	Toplam	554	1,940	,7588			
Antrenör ve Teknik Direktörden Kaynaklanan Şiddet	İlköğretim (1)	109	2,477	,9004	2,649		,056
	Lise (2)	272	2,303	,7787			
	Üniversite (3)	162	2,481	,8287			
	Lisans Üstü (4)	11	2,704	,5569			
	Toplam	554	2,397	,8189			
Taraftar ve Amigolardan Kaynaklanan Şiddet	İlköğretim (1)	109	3,165	,7792	1,497		,214
	Lise (2)	272	3,090	,7320			
	Üniversite (3)	162	3,099	,6162			
	Lisans Üstü (4)	11	3,515	,3760			
	Toplam	554	3,116	,7059			
Sporcu Davranışlarından	İlköğretim (1)	109	3,394	1,0065	,609		,609
	Lise (2)	272	3,512	,9039			

Kaynaklanan Şiddet	Üniversite (3)	162	3,455	,8775		
	Lisans Üstü (4)	11	3,659	,8005		
	Toplam	554	3,475	,9148		
Ölçek Geneli	İlköğretim (1)	109	2,719	,5095	2,755	,042
	Lise (2)	272	2,595	,4828		
	Üniversite (3)	162	2,596	,3934		
	Lisans Üstü (4)	11	2,818	,3376		
	Toplam	554	2,624	,4639		

($p < 0,05$)

Tablo 4 incelendiğinde yapılan tek yönlü anova testi sonucunda Yeni Malatyaspor taraftarlarının eğitim durumu değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Bu farklılığın hangi eğitim durumları arasında olduğunu anlayabilmek maksadıyla yapılan Post Hoc (Tukey) testi sonucunda ilköğretim ile lise, ilköğretim ile üniversite eğitimine sahip olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Spor medyasından kaynaklanan şiddet, antrenör ve teknik direktörden kaynaklanan şiddet, taraftar ve amigolardan kaynaklanan şiddet, sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutlarında ise anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0,05$).

Tablo 5. Yeni Malatyaspor taraftarlarının meslek değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri tek yönlü anova testi sonuçları

Alt Boyut	Meslek	N	\bar{X}	SS	F	Tukey	
						Gruplar	p
Spor Medyasından Kaynaklanan Şiddet	Öğrenci (1)	168	2,328	,6197	,777		,540
	Esnaf (2)	89	2,288	,5639			
	Memur (3)	94	2,299	,6161			
	Özel sektör (4)	118	2,209	,5162			
	Diğerleri (5)	85	2,292	,5104			
	Toplam	554	2,286	,5729			
Hakem Kararlarından Kaynaklanan Şiddet	Öğrenci (1)	168	1,935	,7655	1,830		,122
	Esnaf (2)	89	1,795	,6986			
	Memur (3)	94	1,887	,7048			
	Özel sektör (4)	118	1,998	,8266			
	Diğerleri (5)	85	2,080	,7503			
	Toplam	554	1,940	,7588			
Antrenör ve Teknik Direktörden Kaynaklanan	Öğrenci (1)	168	2,385	,8382	,410		,801
	Esnaf (2)	89	2,404	,8287			
	Memur (3)	94	2,361	,8062			
	Özel sektör (4)	118	2,366	,7984			

Şiddet	Diğerleri (5)	85	2,497	,8233		
	Toplam	554	2,397	,8189		
Taraftar ve Amigolardan Kaynaklanan Şiddet	Öğrenci (1)	168	3,190	,7029		
	Esnaf (2)	89	2,979	,6651		
	Memur (3)	94	3,131	,6424	1,468	,211
	Özel sektör (4)	118	3,076	,7622		
	Diğerleri (5)	85	3,152	,7306		
	Toplam	554	3,116	,7059		
Sporcu Davranışlarından Kaynaklanan Şiddet	Öğrenci (1)	168	3,581	,9088		
	Esnaf (2)	89	3,317	,9840		
	Memur (3)	94	3,547	,8497	2,133	,075
	Özel sektör (4)	118	3,341	,9208		
	Diğerleri (5)	85	3,538	,8876		
	Toplam	554	3,475	,9148		
Ölçek Geneli	Öğrenci (1)	168	2,666	,4803		
	Esnaf (2)	89	2,538	,4216		
	Memur (3)	94	2,626	,4771	1,770	,133
	Özel sektör (4)	118	2,581	,4592		
	Diğerleri (5)	85	2,688	,4565		
	Toplam	554	2,624	,4639		

($p>0,05$)

Tablo 5 incelendiğinde yapılan tek yönlü anova testi sonucunda Yeni Malatyaspor taraftarlarının mesleği değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri arasında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

TARTIŞMA

Araştırmada tablo 2 incelendiğinde Yeni Malatyaspor taraftarlarının yaş değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Bu farklılığın hangi yaşlar arasında olduğunu anlayabilmek amacıyla yapılan Post Hoc (Tukey) testi sonucunda 18-25>26-33 yaş arasında olduğu belirlenmiştir. Seyirci saldırganlığını artıran nedenlerden biri de sporcuların saha içinde itişip kakışmaları, birbirlerine kasıtlı sert fauller, hakem kararlarına aşırı derecede itiraz etmeleri, seyircileri tahrik edecek el kol ve mimik hareketler yapmaları, formsuz maça çıkmaları, kendilerine dikkat etmemeleri örnekleri seyirci saldırganlığı üzerinde etkili olan sebeplerdir (Kuru 2000, akt. Kaplan 2016, Cantez 2021). Yıldız ve ark. (2007), yaş ilerledikçe hakemin kararlarına saygının arttığını, Beşkat (2016), araştırmasında 18 yaşından küçük bireylerin saldırganlık ve şiddet puanlarının, 18 yaş ve üzerinelere göre

anlamli derecede yuksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırmamız ile benzerlik gostermektedir.

Tablo 3 incelendiğinde Yeni Malatyaspor taraftarlarının gelir durumu değişkenine gore futbolda şiddetin kaynağına ilişkin goruşleri spor medyasından kaynaklanan şiddet ile hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutlarında ve oľek genelinde anlamlı farklılık olduğu gorulmektedir ($p<0,05$). Bu farklılığın ise spor medyasından kaynaklanan şiddet alt boyutunda 1000-5000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında, hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda ise 1000-5000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında, 5001-10000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında, 10001-15000 TL ile 20001 TL ve uzeri geliri olanlar arasında, oľek genelinde ise 1000-5000 TL ile 10001-15000 TL geliri olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. Turksoy ve ark. (2003), araştırmalarında şiddetin başlıca sorumlusu olarak medyayı gordukleri, İlhan ve Çimen (2011), spor medyasının şiddeti teşvik etme veya arttırma konusundaki etkisini inceleyen araştırmalarında, spor yazarlarının %76,2'si spor medyasının şiddeti ozendirmekte veya koruklemekte etkili olduğunu tespit etmiştir. Serikkyzy (2013) 'nın araştırmasında spor gazetelerinin spor olaylarını ele alma ve sunma tarzlarının taraftarları kişkırtıcı ve etkileyebileceği bulgularına ulaşmıştır. şiddetin spor ortamlarında oluşmasını teşvik edenlerden biri de hakemlerdir. Hakemlerin kasıtlı veya kasıtsız olarak yanlış kararları, tartışmalı durumları, sporda şiddet eylemlerine sebebiyet vermektedir (Koknel, 1996). Simons ve Taylor (1992), taraftar şiddetinin bir nedeni olarak futbolun temel unsurlarından biri olan hakem davranışları gosterilmektedir. Tutkun ve ark. (2012), bir kişinin sosyoekonomik durumu ile şiddet eğilimi arasında bir ilişki olduğunu one surdurmüşlerdir. Kılıçgil (2003), taraftarların duşuk gelir seviyelerinin, şiddet işeren tepkileri arttırabileceğini belirtmiştir. Yonet ve ark. (2016), gelir duzeyi yükseldikçe saldırganlık duzeyi azaldığını, Kahya (2018), medyanın sadece şiddet ve sapma davranışlarını yonlendirdiği duşuncesinin yeterli olmadığı, ekonomik durumun şiddetin oluşmasında etkili olduğunu belirlemiştir. Öztürk (2019), aylık gelirin duşuşüne bağlı olarak şiddet eğiliminin arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırmamız sonuçları ile benzerlik gostermektedir.

Tablo 4 incelendiğinde Yeni Malatyaspor taraftarlarının eğitim durumu değişkenine gore futbolda şiddetin kaynağına ilişkin goruşleri hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu gorulmektedir ($p<0,05$). Bu farklılığın ise ilköğretim ile lise, ilköğretim ile üniversite eğitimine sahip olanlar arasında olduğu belirlenmiştir. şeker (2011), araştırmasında eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte spor alanında şiddet ve

istenmeyen davranışların azaldığını gözlemlemiştir. Kılıcıgil (2003), taraftarların düşük eğitim seviyelerinin, şiddete dayalı tepkileri artırabileceği ifade edilmiştir. Yönet ve ark. (2016), eğitim yükseldikçe saldırganlık düzeyi azaldığını ifade etmişlerdir. Gür (2015), araştırmasında şiddet olaylarına karışan taraftarın büyük çoğunluğunun lise mezunu olduğu ve bu vakalara daha çok öğrenci olan erkek bireylerin dâhil olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar araştırmamız sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Tablo 5 incelendiğinde Yeni Malatyaspor taraftarlarının mesleği değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri arasında tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Taraftarlar, entelektüel düzeyleri, kökenleri, eğitimleri, sosyo-ekonomik durumları ve meslekleri bakımından son derece farklı olabilirler, ancak futbolun ortak paydasında bir araya gelebilirler (Boralıoğlu, 2001). Topuz (2008), futbolcuların anne ve baba mesleklerinin, Bayram (2012), spor yapan ve yapmayan öğrencilerin baba mesleği değişkenlerinin saldırganlık puanlarını etkilemediği, Atar (2019), spor eğitimi alan üniversite öğrencileri ile ilgili araştırmasında saldırganlık eğilimlerinin baba mesleğine göre anlamlı bir farklılık görülmediğini belirlemiştir. Bu sonuçlar araştırmamız sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Beden eğitimi

SONUÇ ve ÖNERİLER

Sonuç olarak, Yeni Malatyaspor taraftarlarının futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri yaş değişkenine göre sporcu davranışlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda, gelir durumu değişkenine göre spor mediasından kaynaklanan şiddet ile hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutlarında ve ölçek genelinde anlamlı farklılık olduğu, eğitim durumu değişkenine göre hakem kararlarından kaynaklanan şiddet alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu ($p<0,05$), taraftarlarının mesleği değişkenine göre futbolda şiddetin kaynağına ilişkin görüşleri arasında ise tüm alt boyutlarda anlamlı farklılık olmadığı ($p>0,05$) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öneriler

Taraftarların spor kültürü ve fair play anlayışı hakkında bilinçlendirilmesi, şiddetin azalmasına katkı sağlayabilir. Bu tür eğitimler, kulüplerin taraftar dernekleri ve yerel yönetimlerle iş birliği yaparak düzenlenebilir.

Spor mediasının, şiddeti körükleyen haberlerden kaçınması ve daha barışçıl, birleştirici bir dil kullanması teşvik edilmelidir. Bu sayede, medyanın spor müsabakalarındaki olumsuz etkisi azaltılabilir.

KAYNAKLAR

- Atar, E. (2019). Spor Eğitimi Veren Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Akademik Öz Yeterlik ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Uşak Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı. Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi. Yüksek Lisans Tezi. Uşak
- Bağış, R. C. (2021). Futbol Taraftarı Saldırganlığı ve Sosyal Öğrenme. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (27), 184-193.
- Bayram, Y. (2012). Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Beşkat, M. (2016). Futbol Seyircilerinin Empatik Eğilimleri İle Sporda Saldırganlık ve Şiddet Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Şanlıurfa İli Örneği). Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü. Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.
- Boralıoğlu, G. (2001). Futbolsuz Alanda Mahrumiyet Pozisyonu, Takımdan Ayrı Düz Koşu. 2. Baskı, Der.: T. Bora, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Bulbapp.io. (2024). Causes of Violence in Football. <https://www.bulbapp.io/p/4166e140-3585-438c-9420-2e1362a3768d/causes-of-violence-in-football> Erişim Tarihi: 06.05.2024
- Cantez, D. (2021). Futbol Hakemlerine Göre Seyirciyi Saldırganlığa Yönlendiren Faktörler. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Aydın.
- Gönen, M. (2022). Spor Güvenliğini Tehdit Edici Unsurlar Olarak Fanatizm, Holiganizm, Saldırganlık ve Şiddet. Altınkök, M., Sivrikaya, A.H. (Ed). Sporda Araştırma ve Değerlendirmeler İçinde (s.333- 346). Gece Kitaplığı. Ankara.
- Güneş, U., Güney, G., Cengiz, Ö. (2023). Türkiye'de Sporda Şiddet ve Saldırganlık Üzerine Yapılan Çalışmaların Analizi: Bir Meta Sentez Çalışması. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (32), 592-610.
- Gül, A.N. (2022). Üniversite öğrencilerinin sporda şiddet ve holiganizm eğilimlerinin incelenmesi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Kütahya.

- Gür, B. (2015). Evrensel Bir Sorun: Sporda Şiddet. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- IvyPanda. (2022). Violence in Sports: History and Causes. <https://ivypanda.com/essays/violence-in-sports-history-and-causes/> Erişim Tarihi: 06.05.2024
- İlhan, E., Çimen, Z. (2011). Spor Alanlarında Şiddet ve Spor Medyasının Etkileri: Spor Yazarlarının Algıları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(3), 224-234.
- Kaplan, T. (2016). Futbolda Şiddetin Sorun Boyutları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 1-10.
- Kahya, Y. (2018). Medyanın Gençler Üzerinde Sosyal Sapma ve Şiddet Bağlamında Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(45), 43-57.
- Kılıçgil, E. (2003). “Futbol Taraftarlarının Şiddet ile İlgili Tepkilerinin Psiko-Sosyal Boyutları”. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 21-29.
- Koçer, M. (2012). “Futbol Derneklerine Üye Olan Taraftarların Şiddet ve Holiganizm Eğilimlerinin Belirlenmesi”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(32), 111-135.
- Köknel, Ö. (1996). Bireysel ve toplumsal şiddet. *Altın Kitaplar*. İstanbul.
- Mil, H., Şanlı, S. (2015). Sporda Şiddet ve Medya Etkisi: Bir Maçın Analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (55), 231-247.
- Marwat, M.K., Nizami, R., Muhammad, N., Ullah, I., Latif, A., Iqbal, Y., Mehmood, K., Saman, S. (2022). Aggression and violence in sports, its effects on sports performance. *Journal of Positive School Psychology*, 6(9), 4961-4969.
- Öztürk, Y. M. (2019). Aktif Spor Yapan ve Yapmayan Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Sporda Şiddet Eğilimi ve Saldırganlık Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı. Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi Bilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. Bartın.*

- Reyhan, S., Müniroğlu, S., Yetim, A. A. (2020). Taraftarların Futbolda Şiddetin Kaynağına İlişkin Görüşleri: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(1), 213-224.
- Serikkyzy, G. (2013). Spor Gazeteleri Manşet ve Başlıklarının Şiddet Çağrıştıran Sunumu: Fotomaç ve Fanatik Gazeteleri Örneği. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Simons, Y., Taylor, J. (1992). A Psychosocial Model of Fan Violence in Sports. *International Journal of Sport Psychology*, 23, 207-226.
- Şanlı, S. (2014). Futbol müsabakalarında olaylarda yer alan seyircilerin saldırganlık düzeylerinin belirlenmesi Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı. Doktora Tezi. Ankara.
- Şeker, R. (2011). Lise ve Üniversite Düzeyinde Öğrenim Gören Gençlerin, Sporda Şiddet ve İstenmeyen Davranışlara Karşı Görüşlerinin İncelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş.
- Topuz, R. (2008). Amatör Futbol Oyuncularının Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Tutkun, E., Taşmektepligil, M. Yalçın., Canbaz, S., Acar, H., Çon, M. (2012). “Samsunspor Taraftarlarının Sosyo Ekonomik Özellikleri ve Şiddete Eğilimleri”. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 14(1), 56-63.
- Türkmen, M., Yıldız, K., Zekioğlu, A. (2013). Sosyolojik Açıdan Sporda Şiddet ve Çirkin Tezahüratın Nedenlerinin Araştırılması: Manisaspor Taraftarları Örneği. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 8 (2),15-34
- Türksoy, A., Çiçek, M., Bayansalduz, M. (2003). “Üç Büyük Kulüp Futbol Taraftarının Sosyal Kimlikleri ve Şiddete Bakış Açıları”. *İ.Ü. Spor Bilimleri Dergisi*, 11(3), 94-99.
- Yıldız, M., Fişekçioğlu, İ. B., Çağlayan, H.S., Tekin, M., Şirin, E. F., Akyüz, M . (2007). Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Yapısının Şiddete Etkisi (Karamanspor Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 9(2)*, 145-158

Yönet, E., Çalık, F., Yaşartürk, F., Çimen, K. (2016). Lise Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılımları ile Saldırganlık-Şiddet Eğilimlerinin İncelenmesi. *International Journal of Sport Culture and Science*, 4 (Special Issue 1), 368-382.

